
Glitrende god faktabok om DNA

BOKOVERSIKT

Foreldre som leter etter lesbare julepresanger til vitebegjærlige barn, bør sperre øynene opp for denne faktaboken. Utgangspunktet er biologiens innfallsvinkel til spørsmålene: Hvor kommer vi fra, hvordan blir vi til, og hvorfor får vi akkurat de egenskapene som gjør hver og en av oss til unike individer?

Det handler om noe så vanskelig som arvestoffets struktur og funksjon; om kromosomer, gener og DNA-molekyler. Det handler om hvordan menneskets kjønn blir bestemt, hvorfor noen kroppsceller blir til hud og andre til lever, og hvordan feil i arvestoffet kan føre til sykdommer og skavanker. Forfatteren berører også brennaktuelle temaer som kloning og genteknologi, og drøfter både muligheter og dilemmaer ved den nye genkunnskapen, blant annet innen farmasi og matproduksjon. Innledningsvis får også vi innsyn i historiske milepæler, fra Darwins duer og Mendels erter til Watson og Cricks DNA-modell.

Bokens korte kapitler blir presentert i oppslag, med forklarende bilder og treffende illustrasjoner av Birgitte Kolbeinsen. Teksten er konkret, etterrettelig og samtidig spørrende. Forfatteren benytter elegante analogier uten at de blir til banaliteter. For eksempel blir DNA-molekylet sammenliknet med en perlekjede der hver enkelt perle består av en av de fire mulige nukleotidene, som hver er merket med en "perlebokstav": A, C, G eller T. Videre blir proteiner beskrevet som byggematerialer og håndverkere, ribosomer som proteinbyggerverksteder, mens aminosyrene er de enkelte byggeklossene som danner selve reisverket i cellebygget.

Faktabøker er en sjanger i vekst, men med varierende kvalitet. I dette tilfellet mestrer forfatter Anders Goksøyr forenklingens kunst på en forbilledlig måte. Jeg kunne sikkert finne noe å plukke på, men velger i stedet å fremheve bokens sterke kvaliteter. Den er midt i blinken for barn som ønsker seg konkrete forklaringer der både skolebøker og foreldre svikter.

Boken er testet på en tiåring, som konkluderte slik: "Vi har ikke lært om DNA på skolen ennå, så jeg synes at dette er litt vanskelig. Jeg tror kanskje at de som 12 år eller enda litt eldre, vil like boken best." Målgruppen bør dermed være klart definert. Ta også med foreldrene, som vil ha stor glede av å lese og lære om arvestoffets mysterier.

TomSundar

Tidsskriftet

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 11. juli 2026.